

# Przedborskie kalendarium (Aktualizacja: 21.03.2012 r.)

02.02.2008.

## WIEK XII

1145

- 28 kwietnia - pod taką datą na dokumencie wystawionym rzekomo przez Mieszka III Starego zapisana jest nazwa Przedbórz jako Predbor. Pismo to, będącym potwierdzeniem nadania księstwa na rzecz klasztoru w Trzemesznie jest jednak falsyfikatem, którego powstanie historycy datują na pierwszą połowę wieku XIII.

## WIEK XIII

1239

- 9 lipca - zjazd księstwa piastowskich w Przedborzu: 13-letniego Bolesława Wstydlwego i jego matki Grzymisławy oraz Konrada Mazowieckiego, który przybył ze swym synem Siemowitem, przy udziale możnych i rycerstwa ziemi sandomierskiej. Książę Konrad zgadza się na objęcie ziemi sandomierskiej przez Bolesława, który potwierdza nadanie dla klasztoru cystersów w Sulejowie wsi Kąpino przez arcybiskupa Pełkę. Prawdopodobnie w dokumencie potwierdzającym nadanie widnieje pierwszy historyczny zapis naszego miasta jako PREDBOR.

1241

- listopad - podczas swego pobytu w przedborskim grodzie Konrad Mazowiecki wystawia dokument z nadaniem dla klasztoru Benedyktynów w Staniętkach. W dokumencie Przedbórz zapisany jest jako PREDBRIJ.

1260

- 2 grudnia - podpisanie w Przedborzu w obecności Bolesława Wstydlwego ugody między synami Konrada Mazowieckiego: Siemowitem Mazowieckim a Kazimierzem I Kujawskim (ojcem Władysława Łokietka), którzy walczyli między sobą o schedę po ojcu. W zjeździe tym udział brali też biskupi z Januszem arcybiskupem gnieźnieńskim na czele.

1278

- zakończona zostaje w Przedborzu budowa kościoła pod wezwaniem św. Aleksego. Fundatorem świątyni prawdopodobnie jest książę Bolesław V Wstydlwy, a jej budowniczym Jacek Aleksy Sadykierz.

## WIEK XIV

1341

- Dobudowanie wieży o charakterze obronnym do kościoła św. Aleksego.

1350-1360

- Budowa zamku murowanego z polecenia Kazimierza Wielkiego.

1364

- 7 września - W Przedborzu gościli: król Kazimierz Wielki wraz z licznym dworem i jego siostra Elżbieta Łokietkówna, królowa Węgier.

1370

- 8 września - Podczas pobytu w Przedborzu, król Kazimierz III Wielki udał się na polowanie w okoliczne lasy. W trakcie polowania spadł z konia i złamał sobie nogę. Miejscowa tradycja mówi o pobliskiej łące (kiedyś łąka Nogi) jako o miejscu tego wypadku. Osłabienie organizmu króla po złamaniu oraz jego nieroztropne zachowanie spowodowało zachorowanie władcy na zapalenie płuc, które stało się przyczyną jego śmierci dwa miesiące później.

1388

- 1 maja - podczas swej wizyty w Przedborzu, król Władysław Jagiełło wydaje przywilej dla Sulejowa, nadając mieszkańcom tego miasta prawa i swobody takie same jak mieszkańcom Piotrkowa oraz prawo organizowania tam wrody targów.

WIEK XV

1405

- 2 kwietnia - Nadanie praw miejskich Przedborzowi, na prawie magdeburskim przez Władysława Jagiełłę; lokacja ta następuje po pożarze miasta, który miał miejsce tego samego roku. Królowi towarzyszył wybitny arcybiskup gnieźnieński Mikołaj Trąba. Pierwszy akt lokacyjny miasta zaginął i nie można jednoznacznie ustalić daty jego nadania.

1419

- 15 sierpnia - Będąc w drodze z Łęczycy do Wiłlicy, król Władysław Jagiełło zatrzymuje się w Przedborzu i spędza tu noc w Wniebowzięcia NMP.

1423

- 29 lipca - Władysław Jagiełło wydaje w Przedborzu dokument lokacyjny oparty na prawie magdeburskim dla wsi Łodzi - późniejszej Łodzi.

1428

- 14 sierpnia - podczas pobytu w Przedborzu, Władysław Jagiełło przeniósł miasto Radoszyce z prawa polskiego na prawo magdeburskie.

1430

- 2 sierpnia - w Łowiczu król Władysław Jagiełło potwierdził Maciejowi Kaczorkowi z Paskrzyna, nabycie 1/3 dochodów ze starego młyna na Pilicy w Przedborzu.

1433

- wrzesień - Król Władysław Jagiełło podróżując z Sieradza w Sandomierskie zatrzymuje się w Przedborzu.

1448

- 24 czerwca - w kościele parafialnym w Przedborzu, arcybiskup Wincenty Kot zatwierdził altarek ku czci N. Marii P., św. Wojciecha i św. Krzyża.

1451

- czerwiec - W drodze z sejmu w Piotrkowie do Krakowa, Kazimierz IV Jagiełło przebywa w Przedborzu.

1452

- lipiec - Król Kazimierz IV Jagiełło w swej podróży z Krakowa do Łowicza i Nieszawy odwiedza Przedbórz.

1453

- 3 lipca - Kazimierz IV Jagiełło wraz ze swoją matką a wdową po Władysławie Jagiełłą - Zofią Holszańską, po raz kolejny odwiedza Przedbórz.

1461

- czerwiec - w drodze na wyprawę przeciwko Krzyżakom, w Przedborzu gości ponownie Kazimierz IV Jagiełło.

1493

26-27 stycznia - w Przedborzu zatrzymuje się Jan Olbracht, koronowany na króla we wrześniu 1492 roku. Jego wizyta była zapewne okazją do uroczystego powitania Jagiellona na przedborskim zamku jako nowego władcy w Polsce. Olbracht zatrzymał się tu w drodze do Piotrkowa na pierwsze w historii naszego kraju posiedzenie dwuizbowego parlamentu.

1496

- 22 (?) marca - przyszły król Polski i brat króla Aleksandra Jagiellończyka, Zygmunt Stary

zatrzymuje się w Przedborzu w drodze z Krakowa do Piotrkowa.

## WIEK XVI

1509

- 16 kwietnia - rachunki królewskie potwierdzają pobyt króla Zygmunta I Starego w Przedborzu.

1511

- 15 lutego - w drodze z Piotrkowa do Krakowa Zygmunt I Stary odwiedza miasto.

1518

- 19 lipca - w Krakowie, król Zygmunt Stary z okazji sporu miast Przedborza i Wiślicy zatwierdził prawo dla kupców przedborskich do swobodnego handlowania solą z żup krakowskich.

1519

- 19 listopada - kolejna wizyta Zygmunta I Starego zmierzającego ze stołecznego Krakowa poprzez Małogoszcz, Przedbórz, Piotrków i Rawę Mazowiecką do Torunia, gdzie sejm podjął uchwałę o rozpoczęciu ostatniej w dziejach wojny z zakonem krzyżackim.

1526

- 29 stycznia - Zygmunt I Stary powracający z sejmu w Piotrkowie przejeżdża przez Przedbórz. Noc z 29 na 30 stycznia spędza w niedalekiej Olesznicy.

- 22 lutego - po noclegu w Olesznie Zygmunt I Stary udający się do Malborka i Gdańska przejeżdża przez Przedbórz.

1531

- 13 stycznia - Zygmunt I Stary przebywający w Przedborzu rozstrzygnął spór między starostą przedborskim Janem Leżewskim a mieszkańcami tutejszymi, dotyczący połowu ryb przez tych ostatnich w rzece Pilicy. Król stając po stronie mieszczan daje im zezwolenie na połowienie ryb z wyjątkiem miejsca zwanego Przemsza.

1550

- 3 maja - syn zmarłego Zygmunta Starego, Zygmunt II August z wizytą w Przedborzu.

1558

- (?) listopada - Zygmunt II August odwiedza Przedbórz.

1559

- 14 lutego - wracając z Piotrkowa (przez Sujechów) do Krakowa Zygmunt August znów przejeżdża przez Przedbórz.

1576

- 3 czerwca - Stefan Batory, krótko po swojej koronacji, przebywa na przedborskim zamku.

1585

- 11 marca - król Stefan Batory przebywa w Przedborzu. Wydaje tu dokument dla Kacpra Sokołowskiego, w którym nadaje mu dziesięć opuszczonych wódek ziemi koło zamku Rzeżyca w dożywocie.

1596

- 8/9 listopada - Zmierzając, z Warszawy do Krakowa, na pogrzeb Anny Jagiellonki odwiedza Przedbórz legat papieski Henryk Gaetano.

Wiek XVII

1655

- 13 września - Potop: król Jan II Kazimierz, wycofując się przed wojskami szwedzkimi, rozbija się obozem wojskowym pod Przedborzem.

- 15 września - Potop: król Jan II Kazimierz w obozie pod Przedborzem wydaje przywilej dla przedborskich Żydów. Transumuje w nim dwa wcześniejsze przywileje dla mieszkańców Przedborza wyznania mojżeszowego. Władca na czele wojsk polskich i pospolitego ruszenia udaje się pod Żarnów w celu wydania bitwy Szwedom.

- 16 września - Potop: po klęsce w bitwie pod Żarnowem król polski przez Przedbórz ucieka w kierunku Włoszczowy; ścigająca go armia szwedzka zajmuje Przedbórz paląc miasto oraz niszcząc zamek.

1657

- (?) Potop: prawdopodobnie w 1657 roku dochodzi do pogromu Żydów zamieszkujących Przedbórz. Nie wiadomo jednak czy dokonał tego wojska szwedzkie czy oddziały Stefana Czarneckiego. Zamordowano ok. 50 rodzin żydowskich;

- 4 kwietnia - Potop: przez Przedbórz przejechał władca Szwecji Karol X Gustaw.

WIEK XVIII

1758

- 11 czerwca - starosta przedborskim, wykupując urząd od Jana Bobrownickiego, zostaje Adam Małachowski - synący z gołcinności, uczt i zabaw w swym dworze w Błkowej Górze (zm.6 I 1767).

1765

- 17 października - w Warszawie, król Stanisław August Poniatowski potwierdza dokumenty zawierające przywileje przedborskich szlachek.

1768

- 13 sierpnia - w okolicach Przedborza dochodzi do bitwy między Rosjanami a oddziałem konfederatów barskich. Konfederaci zostają pokonani. 120 zostaje zabitych, 80 wziętych do niewoli.

1793

- 25 września - II rozbiór Polski: podpisanie traktatu z Prusami sankcjonującego drugi rozbiór Polski na mocy którego Rzeczpospolita zrezygnowała z m.in. Wielkopolski po rzece Pilicą. W związku z tym przedmiotem Widoma staje się część Królestwa Prus, a Przedbórz staje się miastem granicznym Rzeczypospolitej.

1795

- 24 października - na skutek III rozbioru Polski Przedbórz znalazł się w granicach monarchii Habsburgów. Pilica natomiast rzeką graniczną między Prusami a Austrią. Przedbórz wszedł w skład Galicji Zachodniej.

WIEK XIX

1871

- 25 grudnia - urodził się w Przedborzu Eugeniusz Tryjarski, przyszły lekarz medycyny, absolwent UW, wybitny otolaryngolog, aktywny działacz na rzecz opieki nad zwierzętami, prezes zarządu głównego Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami. Jego pacjentem był prezydent Ignacy Mościcki. Wiąkszość życia związany z Warszawą. Zmarł 14 III 1944 roku w Milanówku. Pochowany został na Cmentarzu Powązkowskim.

WIEK XX

1914

- 17 grudnia - I wojna światowa - wojska austro-węgierskie zajmują Przedbórz.

1917

- 17 października - odsłonięcie pomnika Tadeusza Kościuszki w parku na Widomie. Pomnik jest jednym z pierwszych w Polsce wystawionych pomników ku czci tego polskiego bohatera narodowego. Powstał on dzięki ofiarności społeczeństwa miasteczka;

- 31 października - do Rady Miasta Przedborza wpłynął wniosek złożony przez księdza Antoniego Aksamitowskiego. Wniosek dotyczy wydzielenia pomieszczeń pod pierwszą w mieście szkołę średnią nazywaną Preparandą.

## 1918

- 3 listopada - wiec w Przedborzu z udziałem ok. 1000 osób przeważnie okolicznych włościan, na którym wybrano dwóch przedstawicieli na zjazd Zjednoczenia Ludowego do Warszawy w osobach ks. Aksamitowskiego i włościanina Tomasza Polusa;

- 13 grudnia - dwunastu włościan z powiatów koneckiego i radomszczańskiego pod przewodnictwem przedborskiego proboszcza ks. Aksamitowskiego, złożyli wizytę w Warszawie Naczelnikowi Państwa Józefowi Piłsudskiemu.

## 1930

- 18 grudnia - rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o utworzeniu w Przedborzu urzędu notariusza.

## 1931

- 11 listopada - odsłonięcie na ul. Człuchowskiej pomnika ku czci Marszałka Józefa Piłsudskiego i poległych obrońców Ojczyzny w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku.

## 1932

- 7 lutego - w Przedborzu odbył się wiec poparcia dla B.B.W.R. Uczestniczyło w nim ok. 400 osób, głównie włościan z okolicznych wsi. Na wiecu przemawiał poseł Leon Kozłowski.

## 1934

- 20 października - w Domu Katolickim, staraniem ks. Rączajskiego, uruchomiono pierwsze w Przedborzu kino dźwiękowe. Nosiło ono nazwę Polonia, a pierwszy wyświetlony w nim film opowiadał o walkach na froncie francusko-niemieckim podczas I wojny światowej. Nosił on tytuł "Drewniane Krzyże".

## 1935

- 23 marca - powstanie przy Nadleśnictwie Państwowym w Przedborzu oddziału Ligi Morskiej i Kolonialnej;

- 17 grudnia - odbyła się w Przedborzu konferencja organistów dekanatu radoszyckiego.

## 1939

- 1 kwietnia - miasto i gmina Przedbórz, wraz z innymi gminami powiatu koneckiego, zostają odłączone od woj. kieleckiego i włączone do woj. łódzkiego (na mocy Ustawy z dnia 9.IV.1938 r.);

- 2 września godz. 18.00 - pojawił się pierwszy - po wybuchu II wojny światowej - niemiecki, rozpoznawczy pododdział pancerny. Rozgorzała walka polskich policjantów z agresorem. Padli pierwsi zabici i ranni spośród mieszkańców miasta;

- 26 października - Przedbórz wraz z powiatem koneckim (Kreis Konecki) został włączony do Dystryktu radomskiego (Distrikt Radom) w utworzonym na mocy rozkazu Adolfa Hitlera z 12.10.1939 r. Generalnym Gubernatorstwie.

## 1941

- 25 października - do niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz przybywa transport więźniów, wśród których znajdowali się: Chudy Stanisław zam. Taras, Biłkowski Józef zam. Zagacie, Gaj Zygmunt zam. Policzko, Jędrzycki Zbigniew zam. Policzko, Lederman Jusek zam. Przedbórz.

## 1943

- 1 marca - wedle spisu ludności przeprowadzonego przez Niemców w tym dniu w Generalnym Gubernatorstwie, Przedbórz liczył 3378 mieszkańców.

## 1948

- 19 listopada - rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości o zniesieniu sądu grodzkiego w Przedborzu.

## 1970

- 1 stycznia - na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów Józefa Cyrankiewicza z dnia 22.12.1969 r. wyłączono z granic Przedborza Wołą Przedborską, Pohulankę oraz Miejskie Pola.

Opracował: Paweł Zioba